

**До спеціалізованої вченої ради К 64.108.05
Української інженерно-педагогічної академії**

Відгук офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента
Проценко Валентини Миколаївни
на дисертацію Кузнецової Ганни Вікторівни
«Стратегічний контролінг в системі антикризового управління
промисловими підприємствами»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

У сучасних умовах господарювання актуальною є проблема впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами. Цей процес вимагає комплексного підходу шляхом реалізації функцій планування, аналізу, контролю й управління тактичною та стратегічною діяльністю в усіх сферах діяльності промислових підприємств. Особливу увагу слід приділити процесами підвищення ефективності функціонування промислових підприємств за рахунок формування антикризового управління. Ефективність діяльності значною мірою залежить від здатності керівництва промислового підприємства діяти на випередження шляхом вдалого впровадження антикризових заходів, що є необхідною умовою успішного розвитку промислових підприємств.

Необхідність оволодіння особливостями впровадження антикризового управління у діяльність промислових підприємств з використанням інструментів стратегічного контролінгу, зумовлена тим, що в умовах ринкової економіки підприємства знаходяться під постійним впливом несприятливих внутрішніх та зовнішніх факторів, які можуть призвести до негативних наслідків.

Швидкоплинні зміни змушують промислові підприємства постійно удосконалювати свою діяльність, успішна реалізація якої підтримує або визначає їх подальший розвиток. У кризовій ситуації знаходяться і вітчизняні промислові підприємства, які не володіють достатнім досвідом в формуванні ефективної системи антикризового управління. За таких умов вирішення проблеми впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами стає актуальною та своєчасною.

Виходячи з зазначеного, в рамках загального напрямку дослідження Кузнецової Г.В. з метою підвищення ефективності роботи промислових підприємств, окреслено та вирішено конкретну актуальну наукову задачу – розроблено теоретичні, методичні та практичні аспекти впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Кузнецової Г.В. базуються на аналізі діяльності промислових підприємств та удосконаленні процесу впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами. Розроблені в дисертаційній роботі підходи й результати, які були отримані за допомогою застосованих методів : узагальнення та системного аналізу – для систематизації теоретичних положень щодо сутності, цілей, функцій і принципів стратегічного контролінгу в системі антикризового управління підприємствами; аналізу та синтезу – для вивчення об'єкта дослідження і виявлення його складових елементів; таксономії – для розрахунку інтегральних показників діяльності підприємств; фінансово-економічного та статистичного аналізу – для визначення й узагальнення тенденцій у змінах ефективності діяльності промислових підприємств та визначення масштабу проведення антикризового управління; кореляційно-регресійного аналізу – для визначення впливу показників діяльності промислових підприємств на рівень антикризового управління; кластеризації (у рамках теорії розпізнавання образів) – для ідентифікації рівня ефективності діяльності промислових підприємств; екстраполяції – для визначення прогнозних показників; графічний – для унаочнення висновків проведених досліджень.

Усі розроблені в дисертаційній роботі рекомендації є новими і оригінальними. Базисні теоретичні положення, висновки та рекомендації, які містить дисертаційна робота, мають достатню наукову обґрунтованість та достовірність, що підтверджується використанням положень, законодавчих та нормативно-правових актів з питань функціонування і розвитку промислових підприємств, галузевих програм, результатів дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з питань впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами.

Дисертаційну роботу виконано згідно з тематикою науково-дослідних робіт Української інженерно-педагогічної академії: «Управління стійким розвитком суб'єктів господарювання в умовах соціально орієнтованої економіки» (номер державної реєстрації 0116U001487, 2016–2018 рр.), «Управління розвитком суб'єктів господарювання на засадах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0119U000326, 2019–2021 рр.) та відповідає цілям Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів.

3. Наукова новизна результатів дослідження

В дисертації узагальнено теоретичні основи і розробленні методичні підходи до використання стратегічного контролінгу в системі антикризового управління промисловими підприємствами та одержано такі найсуттєвіші результати:

автором запропоновано методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення антикризового управління промисловими підприємствами (с. 83-86), сутність якого полягає у системній параметризації потенційних можливостей розвитку промислових підприємств з метою досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку. Запропонований підхід дозволяє підвищити ефективність антикризових управлінських рішень з використанням стратегічних контролінгових механізмів в сучасних ринкових умовах;

в роботі розроблено механізм стратегічного контролінгу в системі антикризового управління промисловими підприємствами (с.229-232), що базується на стратегічно-емпіричній орієнтації підприємства та ґрунтується на принципах: системності, комплексності, масштабності, адаптивності, безперервності, забезпеченості, науковості, економічної доцільності, компетентності, взаємодії, варіативності. Розроблений механізм надає можливість промисловим підприємствам продукувати превентивні антикризові управлінські рішення, забезпечуючи ефективний розвиток підприємств у динамічних умовах господарювання;

особливий інтерес викликає запропонований науково-практичний підхід до впровадження стратегічного контролінгу як ефективного інструменту антикризового управління промисловими підприємствами (с.214-216), що передбачає систематизацію, підпорядкованість та ідентифікацію конкурентних позицій підприємства на ринку. Даний підхід є основою для реалізації

внутрішньо корпоративних соціально-економічних цілей та дозволяє формувати відповідні управлінські компетенції;

автором надано визначення сутності поняття «стратегічний контролінг у системі антикризового управління підприємством» (с. 51-53), в основі якого є ієрархічне сутнісне структурування базових взаємопов'язаних понять дослідження, що є основою теоретико-методичного підґрунтя дослідження, орієнтованого на виклики світових наукових тенденцій практичного впровадження парадигми креативного управління на стратегічному і тактичному рівнях;

систематизовано автором в дисертації методи оцінки стратегічного контролінгу в антикризовому управлінні підприємствами (с. 62-67), які базуються на взаємозв'язку і взаємозалежності систем знань та систем діяльності, дослідженні структури, логічної організації, методах і засобах раціонально-рефлексивної свідомості. Це зумовлює необхідність її вивчення у системі координат, сформованих різними рівнями методології науки та визначають пріоритети парадигми розвитку в системі антикризового управління;

розроблено в роботі науково-методичні аспекти формування модернізованої концепції контролінгу, орієнтованої на функції антикризового управління промисловими підприємствами (с. 187-191), яка базуються на систематизації основних історико-філософських передумов і постулатів сучасної філософії контролінгу; дослідження етимології походження; виокремленні основних постулатів, основних її завдань та функціональних елементів. Це дозволяє підприємствам диверсифікувати сфери своєї діяльності визначати умови розвитку на конкурентному ринку, створювати раціональну модель антикризового управління, генерувати креативні управлінські рішення на основі використання інструментів стратегічного контролінгу.

4. Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій

За темою дисертації опубліковано 14 наукових праць, в тому числі: 8 статей - у наукових фахових виданнях, з них 7 статей - у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 6 тезисів доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Основні висновки за результатами дослідження, положення та рекомендації оприлюднено на науково-практичних конференціях, а саме:

IV Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія інноваційного розвитку економіки: бізнес, наука, освіта» (Харків, 2012); Всеукраїнській заочній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми формування та управління потенціалом підприємств в умовах інноваційно-інвестиційного розвитку» (Харків, 2013); III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання економічних наук» (Донецьк, 2014); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми світової і національної економіки в умовах глобалізації» (Одеса, 2014); Міжнародній науково-практичній конференції «Людина, бізнес, держава: реалії та перспективи соціально-економічного та інноваційного розвитку» (Кіровоград, 2014); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка – погляд у майбутнє. Тенденції інноваційного розвитку економіки» (Дніпропетровськ, 2014); Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічний розвиток країн: досвід та перспективи» (Львів, 2014).

Дисертація та автореферат відповідають вимогам, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

5. Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Важливість практичних значень одержаних результатів полягає у тому, що теоретичні положення дисертації доведені до рівня конкретних пропозицій та методичних розробок щодо впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами.

Пропозиції та рекомендації, сформульовані автором як результати дослідження, надають можливість промисловим підприємствам приймати та впроваджувати стратегічний контролінг в систему антикризового управління промисловими підприємствами.

Методичні рекомендації щодо використання стратегічного контролінгу в системі антикризового управління промисловими підприємствами впроваджено в роботу ТОВ «Перспект Плюс» (довідка про впровадження № 10/05 від 17.01.2019), Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради Харківської області (довідка про впровадження № 144/0/45-19 від 26.02.2019), ТОВ «Торговий будинок «НДТШ»» (довідка про впровадження № 025 від 22.01.2019).

Результати дослідження використовуються в Українській інженерно-педагогічній академії при викладанні дисциплін «Економіка підприємства»,

«Обґрунтування і прийняття управлінських рішень» та «Стратегічне управління» (довідка про впровадження № 101-01/141 від 18.12.2018).

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Слід відзначити достатньо високий рівень теоретичних та прикладних досліджень, виконаних в роботі Кузнецової Г.В., але все ж таки мають місце дискусійні питання. Основні з них зводяться до такого:

1. Теоретична частина роботи (особливо параграф 1.1) носить переважно описовий характер. Автор аналізує праці науковців, в яких розглянуті питання впровадження стратегічного контролінгу на підприємствах. Вважаємо, що доцільним було б реалізувати більш критичний підхід до думок попередників.

2. Автором в дисертації розглянуто світовий досвід формування основних напрямів антикризового управління (рис. 1.11, с. 62-63) де вказані принципи, форми і методи антикризового управління, виділено основні напрямки антикризового управління, але, на нашу думку, було б доцільно розглянути вітчизняну систему функціонування промислових підприємств та надати конкретні рекомендації щодо впровадження світового досвіду антикризового управління в їх діяльність.

3. У параграфі 1.3 та табл. 1.6 (с. 62-67) автором розглянуто сучасні методи оцінки стратегічного контролінгу в системі антикризового управління. Детально наведено особливості застосування даних методів, однак автор не приділив значної уваги та не розглянув застосування зазначених методів у сучасній вітчизняній практиці антикризового управління промисловими підприємствами. Та, доцільно було б, провести критичний аналіз застосування перелічених методів з перевагами та недоліками кожного з них.

4. В параграфі 2.4 (с. 132-135) проведено оцінку стратегічних позицій промислових підприємств з використанням методів контролінгу, а саме використано технологію бенчмаркінгу, не зовсім зрозуміло, чому саме цю технологію обрав дисертант та які вона має переваги та недоліки.

5. В роботі автором доцільно було б провести аналіз та оцінку виникнення ризиків, які можуть супроводжувати процеси антикризового управління на підприємствах. Тому, що при формуванні ефективного антикризового управлінського рішення, необхідно враховувати вплив внутрішніх та зовнішніх ризиків, що впливають на діяльність підприємств та на рівень її конкурентоспроможності.

Викладені зауваження не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертації Кузнецової Г.В.

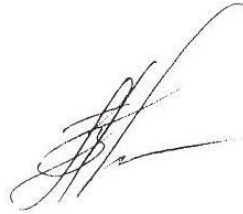
7. Відповідність роботи встановленим вимогам до кандидатських дисертацій

Аналіз дисертаційного дослідження дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Кузнецової Ганни Вікторівни на тему: «Стратегічний контролінг в системі антикризового управління промисловими підприємствами» є самостійною завершеною науковою роботою, зміст відповідає обраній темі та забезпечує досягнення поставленої мети та задач дослідження.

Робота відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), виконана на високому науковому рівні, основні її результати опубліковані і отримали позитивні відгуки на науково-практичних конференціях.

Вважаю, що Кузнецова Ганна Вікторівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:
начальник відділу контролю
за виконанням ліцензійних умов
департаменту ліцензування
МОН України,
к.е.н., доц.

В.М. Проценко

*Свідомо завірено
Заступник начальника
відділу кадрів апарату
Міністерства департаменту
кадрового забезпечення*

Заступник С.Л. Чистяков

